

4. Байбекова Г.Р. Физика – как вид инклюзивного образования. // Инновации в науке и практике. 2018. -С. 12-16.
5. Гусынина Д.А., Стефанова Г.П. Применение цифровых образовательных технологий при обучении физике школьников с ограниченными возможностями здоровья. // Образование в цифровую эпоху: проблемы и перспективы. 2019. -С. 55-57.
6. Касимова А.А., Ахмедова З.А., Касимов А.К. Использование электронных образовательных ресурсов в школьном курсе физики. // Мир науки, культуры, образования. 2016. №. 1 (56). -С. 85-87.
7. Челнокова Е.А., Назарова А.Н., Назарова Е.Н. Применение технологии виртуальной реальности в инклюзивном образовании. // Проблемы современного педагогического образования. 2023. №. 81-2. -С. 642-645.
8. Заикин А.Д., Суханов И. И. Индивидуализированные компьютерные симуляции лабораторных работ по физике. // Сибирский физический журнал. 2022. Т. 16. №. 2. -С. 94-104.
9. Бадрtdинова З.И., Шарапова Г.М. Особенности организации дистанционного обучения в инклюзивном образовании. // VIII Махмутовские чтения. Интеграция региональной системы профессионального образования в европейское пространство. 2021. -С. 76-78.
10. Курзаева Л.В. и др. К вопросу о применении технологии виртуальной и дополненной реальности в образовании. // Современные проблемы науки и образования. 2017. №. 6. -С. 216-216.
11. Yoldasheva G. Fizika fanini o'qitishda dasturiy vositalar va virtual laboratoriyalar. // Academic research in educational sciences, 2021. Vol. 2, № 6, -P. 612-616.

REZYUME. Ushbu maqola, fizika darslarida inklyuziv ta'limning roli va interaktiv texnologiyalarni qo'llashga bag'ishlangan. Turli yondashuvlar va vositalar, masalan, virtual laboratoriyalar, interaktiv doskalar, mobil ilovalar va kengaytirilgan haqiqat, cheklangan imkoniyatlarga ega o'quvchilar uchun ta'lim muhitini qulaylashtirishda yordam berishi muhokama qilinadi. Maqolada ta'lim jarayonini o'quvchilarning shaxsiy ehtiyojlariga moslashtirish va an'anaviy ta'lim usullariga qarshi to'siqlarni bartaraf etish muhimligi ta'kidlanadi. Interaktiv vositalar ta'lim materiallarini o'rganishni yaxshilash va barcha o'quvchilarni ta'lim jarayoniga faol jalb qilish imkonini beradi.

РЕЗЮМЕ. Статья посвящена роли инклюзивного образования в преподавании физики с использованием интерактивных технологий. Рассматриваются различные подходы и инструменты, такие как виртуальные лаборатории, интерактивные доски, мобильные приложения и дополненная реальность, которые способствуют созданию доступной образовательной среды для учеников с ограниченными возможностями здоровья (ОВЗ). В статье подчеркивается важность адаптации учебного процесса с учетом индивидуальных потребностей учащихся и возможности преодоления барьеров, связанных с традиционными методами обучения. Интерактивные средства позволяют улучшить усвоение учебного материала и обеспечивают активное вовлечение всех учеников в образовательный процесс.

SUMMARY. The article is dedicated to the role of inclusive education in teaching physics using interactive technologies. It discusses various approaches and tools such as virtual laboratories, interactive whiteboards, mobile applications, and augmented reality, which help create an accessible learning environment for students with special educational needs (SEN). The article emphasizes the importance of adapting the educational process to meet the individual needs of students and overcoming barriers associated with traditional teaching methods. Interactive tools improve material absorption and ensure the active involvement of all students in the learning process.

FE'L SO'Z TURKUMINI O'RGANISH METODIKASI

S.J.Atiyazov – o'qituvchi

Ajiniyoz nomidagi Nukus davlat pedagogika institut

Tayanch so'zlar: fe'l o'qitish metodikasi, interfaol usullar, til, ta'lim, pedagogika.

Ключевые слова: методика обучения глаголам, интерактивные методы, язык, образование, педагогика.

Key words: verb teaching methodology, interactive methods, language, education, pedagogy.

Kirish. Har bir tilda so'zlar turkumlarga ajratiladi. Bunda har xil prinsiplarga asoslanadi. Ba'zan leksik ma'noni asosiy yetakchi belgi qilib oladilar, ba'zan morfologiyani yetakchi belgi qilib oladi [1:78].

Fe'lni o'rgatish metodikasi talabalarga o'rgatishda interfaol mashqlar va hayotiy misollarga tayanadi. Fe'l so'z turkumiga kirish fe'ldan foydalanish va fe'l shakllari va funksiyalarini tushunishda mustahkam poydevor yaratishni o'z ichiga oladi. Rol o'ynash va boshqariladigan amaliyot kabi turli tadbirlar orqali talabalar fe'llarni to'g'ri va ishonchli ishlatish malakasini rivojlantiradilar. Fe'lni o'rgatish til o'rganuvchilar uchun juda muhimdir, chunki fe'llar jumalarning asosidir. Samarali o'qitish usullariga amaliy mashqlar, hayotiy misollar va tushunishni mustahkamlash uchun interfaol tadbirlar kiradi. Fe'llarga e'tibor qaratish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning til ko'nikmalarini, muloqot

va umumiy ravonlikni mazmunli tarzda yaxshilashlari mumkin.

Fe'l ustida ishlashda izchillik, bo'limlar orasidagi bog'lanish, dastur materialining hajmi, uni har bir sinfda o'rganish usullari va vositalari shu so'z turkumini o'rganish vazifasi, uning lingvistik xususiyatlari va kichik yoshdagi o'quvchilarning bilish imkoniyatlariga qarab belgilanadi [2:267]

Fe'lni o'rgatishda o'quvchilarni qiziqitirish uchun turli strategiyalardan foydalanish muhimdir. Bular amaliy mashg'ulotlar, interaktiv o'yinlar va hayotiy misollarni o'z ichiga olishi mumkin. Vizual qo'llanmalar va texnologiyani o'z ichiga olish ham o'rganish tajribasini oshirishi mumkin. Rol o'ynash mashqlari va guruh muhokamalari fe'ldan foydalanish va kontekstni tushunishni yanada mustahkamlashi mumkin. O'qituvchilar ushbu usullarni qo'llash orqali o'quvchilarning nafaqat fe'l shakllarini eslab qolishlarini,

balki ularning ma'nolari va turli kontekstlarda ishlatilishini ham ta'minlashlari mumkin. Fe'lni o'rgatish metodikasi turli kontekstlarda fe'llarni o'z ichiga olgan qiziqarli til darslarini yaratishni o'z ichiga oladi. Fe'llarni kundalik suhbatga qo'shish orqali o'quvchilar ularni yaxshiroq tushunishlari va hayotiy vaziyatlarda qo'llashlari, ularning til ko'nikmalarini oshirishlari mumkin. Rolli o'ynash, o'yinlar va mashqlar kabi harakatlar fe'l lug'atini mustahkamlashga yordam beradi va o'rganishni yanada interaktiv va samarali qiladi. Fe'lni o'rgatish metodikasi fe'llarni o'rganishni o'quvchilar uchun qiziqarli va esda qolarli qilish uchun qiziqarli tadbirlardan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Interfaol va dinamik faoliyatni fe'l o'rganishga kiritish orqali o'quvchilar faol ishtirok etishlari va o'qitilayotgan ma'lumotlarni saqlab qolishlari mumkin.

Fe'lni o'rgatish metodikasi fe'llarni tushunishga yordam beradigan kontekstli misollarni o'z ichiga oladi. Haqiqiy hayotiy vaziyatlardan foydalangan holda, talabalar turli xil fe'llarning ma'nosi va ishlatilishini yaxshiroq tushunishlari mumkin.

Kontekst fe'lni tushunishda hal qiluvchi rol o'ynaydi, chunki u o'quvchilarga fe'llarning turli ssenariylarda qanday ishlashini tushunish uchun mos yozuvlar doirasini beradi. O'quvchilarni mazmunli kontekstga jalb qilish orqali o'qituvchilar fe'lning saqlanishi va qo'llanilishini kuchaytirishi mumkin. Kontekstdan strategik foydalanish orqali talabalar nazariy bilimlar va fe'lni amaliy qo'llash o'rtasidagi tafovutni bartaraf etishlari mumkin. Ushbu yondashuv nafaqat tushunishni yaxshilaydi, balki o'quvchilarga turli kontekstlarda fe'llardan foydalangan holda samarali muloqot qilish imkonini beradi. Fe'lni o'rgatishda ko'rgazmali vositalardan umumiy foydalanish zarur. Ko'rgazmali qurollar o'quvchilarga fe'llarning ma'nosi va qo'llanilishini osonroq tushunishga yordam beradi. Tasvirlar, jadvallar va videolarni o'z ichiga olish o'quv jarayonini yanada qiziqarli va esda qolarli qilishi mumkin. Ushbu usul vizual o'quvchilarga yordam berishi va umumiy tushunishni kuchaytirishi mumkin.

Fe'llarni o'rgatishda ko'rgazmali vositalardan foydalanish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning faol ishtiroki va tushunishiga yordam beradigan dinamik va interaktiv o'quv muhitini yaratishi mumkin. Fe'lni o'rgatish metodikasi fe'l o'zlashtirishga yordam beradigan interfaol mashqlarni o'z ichiga oladi. Ushbu mashqlar o'quvchilarni qiziqtiradi va o'rganishni qiziqarli va samarali qiladi. Talabalar rolli o'yinlar, guruh muhokamalari va interfaol o'yinlar kabi o'quv jarayonida faol ishtirok etishga da'vat etiladi, bu ularning fe'llarni tushunish va saqlashni kuchaytiradi. Interfaol mashqlarni fe'lni o'rgatish orqali o'qituvchilar o'quvchilarning tilni o'zlashtirish va tushunish ko'nikmalarini rivojlantiruvchi dinamik va qiziqarli o'quv muhitini yaratishi mumkin.

Fe'lni o'rgatish metodikasi tushunchani kuchaytirish uchun fe'llarni real dunyo stsenariylari bilan bog'lashni o'z ichiga oladi. Fe'llarni amaliy vaziyatlar bilan bog'lash orqali o'quvchilar ularning ma'nosini osonroq tushunishlari mumkin.

Fe'llarni hayotiy misollar bilan bog'lash o'quvchilarga kundalik vaziyatlarda lug'atning dolzarbligini ko'rishga yordam beradi. Ushbu yondashuv fe'llarni o'rganishni yanada qiziqarli va esda qolarli qiladi, eslab qolish va tushunishni kuchaytiradi. Haqiqiy dunyo stsenariylarini fe'l

lug'at yo'riqnomasiga kiritish talabalarga o'rganganlarini amaliy kontekstda qo'llash imkonini beradi. Ushbu metodologiya o'quv jarayonini kuchaytirishga yordam beradi va fe'ldan foydalanishni uzoq muddatli saqlashga yordam beradi.

O'quvchi kommunikativ savodxonligini ta'minlashda fe'lning uslubiy imkoniyatlaridan o'rinli foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi [3:119].

Fe'lni o'rgatish metodikasi fe'llarning xilma-xilligini ko'rsatishga va ularning kontekstda ishlatilishini ko'rsatishga qaratilgan. Talabalar turli xil fe'llarni tushunish va qo'llash uchun interfaol harakatlar, misollar va mashqlar orqali tanishtiriladi. Turli kontekstlarda fe'llarni o'rganish orqali o'quvchilar ularning ma'nolarining nozik tomonlarini tushunishlari va ularni o'zlarining til ko'nikmalariga samarali kiritishlari mumkin. Fe'lni o'rgatish metodologiyasi o'rganish tajribasini yaxshilash uchun texnologiyani o'z ichiga oladi. Texnologik vositalarni integratsiyalashgan holda, o'qituvchilar o'quvchilarni interfaol mashqlar va o'yinlarga jalb qilishlari mumkin. Onlayn viktorinalar va kartalar kabi platformalardan foydalanib, talabalar kontekstdagi fe'llarni aniqlashni mashq qilishlari va fe'l konjugatsiyasini tushunishlarini yaxshilashlari mumkin. Texnologiya, shuningdek, shaxsiy fikr-mulohazalar va taraqqiyotni kuzatish imkonini beradi, bu esa fe'llarni o'rganishni yanada samarali qiladi.

Ushbu so'z turkumini o'qitishda texnologiyani integratsiyalash orqali o'qituvchilar turli xil o'rganish uslublariga mos keladigan dinamik va immersiv o'quv muhitini yaratishi mumkin. Ushbu yondashuv nafaqat fe'l lug'atini yanada jozibador qiladi, balki real dunyo muloqotida saqlanishi va qo'llanilishini kuchaytiradi.

Fe'lni o'rgatishda metodologiya amaliy qo'llashga qaratilgan. Fe'llarning malakasini baholash usullari rolli o'yin stsenariylari va yozma mashqlarni o'z ichiga oladi. O'qituvchilar o'rganishni mustahkamlash va tushunishni baholash uchun interfaol tadbirlardan foydalanadilar. Talabalar nutq va yozish topshiriqlari orqali fe'l qo'llanilishini ko'rsatadilar.

Viktorinalar va testlar kabi baholash vositalari fe'lning malaka darajasini o'lchaydi. Metodologiya talabalarga turli baholash yondashuvlari orqali fe'l lug'atini samarali egallashini ta'minlaydi. Fe'lni o'rgatish metodikasi o'quvchilarni bilim olishga jalb qilish uchun hikoya qilishdan foydalanishni o'z ichiga oladi. Hikoya va misollarni o'z ichiga olgan holda, o'quvchilar fe'llarning ma'nosini yaxshiroq tushunishlari va eslab qolishlari mumkin. Hikoya o'quvchilarga nafaqat fe'lni shakllantirishga yordam beradi, balki o'quv jarayonini qiziqarli va esda qolarli qiladi. Hikoyalar orqali talabalar turli vaziyatlarda fe'llarni kontekstuallashtirishi va qo'llashi mumkin. Umumman olganda, fe'lni hikoya qilish orqali o'rgatish metodologiyasi til ko'nikmalarini oshirish va faol o'rganishni rivojlantirishning samarali usuli hisoblanadi. Fe'llarni real hayot stsenariylari bilan bog'lash orqali o'quvchilar ularndan foydalanish va ma'nolarini yanada samaraliroq tushunishlari mumkin va turli xil o'rganish uslublari va afzalliklarini qondirish uchun turli xil yondashuvlardan foydalanish juda muhimdir. Bu barcha talabalarning tushunchalarni samarali o'zlashtira olishini ta'minlaydi.

Yondashuvlardan biri o'quvchilarga fe'llarni hayotiy vaziyatlar bilan bog'lashda yordam berish uchun rasm yoki video kabi ko'rgazmali qurollardan foydalanishdir. Ushbu

usul o'rganishni o'quvchilar uchun yanada qiziqarli va esda qolarli qilish imkonini beradi. Bundan tashqari, o'yinlar yoki rolli o'yin mashqlari kabi interfaol tadbirlarni o'z ichiga olish o'quvchilarning fe'lni tushunish va saqlashni kuchaytirishi mumkin. Ushbu amaliy yondashuvlar faol ishtirok etish va chuqurroq o'rganish tajribasiga yordam beradi.

Turli xil o'quvchilarga fe'lni o'rgatishda turli xil o'rganish uslublari va qobiliyatlarini qondirish uchun turli usullardan foydalanish muhimdir. Yondashuvlardan biri ko'rgazmali qurollar, amaliy mashg'ulotlar va o'quvchilarni turli afzalliklarga ega va kuchli tomonlarini jalb qilish uchun texnologiyani o'z ichiga olishi mumkin. Bundan tashqari, real hayotiy kontekstlarda mashq qilish va mustahkamlash imkoniyatlarini taqdim etish o'quvchilarga fe'l lug'atini samarali qo'llash va saqlashga yordam beradi. Fe'lni o'rgatish metodikasi turli darajadagi o'quvchilar uchun o'quv jarayonini iskala qilishni o'z ichiga oladi. Tarkibni boshqariladigan bo'laklarga bo'lish orqali o'qituvchilar o'quvchilarni o'zlashtirishga samarali yo'naltirishlari mumkin. Boshlang'ich bosqichda oddiy fe'l shakllari va asosiy konjugatsiyalarni interfaol mashg'ulotlar va ko'rgazmali qurollar orqali kiritish mumkin. O'quvchilar o'rta darajaga o'tgan sari murakkabroq fe'l zamonlari va ishlatilishini hayotiy misollar va kontekstga asoslangan mashqlar orqali o'rganish mumkin. Ilg'or o'quvchilar uchun asosiy e'tibor turli kontekstlarda fe'llardan foydalanishni takomillashtirishga va mazmunli o'zaro ta'sirlar orqali muloqot qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan. O'qitish uslubini har bir talabaning malaka darajasiga moslashtirish orqali o'qituvchilar fe'lni har tomonlama tushunishga yordam beradi.

Fe'lni o'rgatishda fe'lga boy xona muhitini yaratish juda muhimdir. Bu talabalarni fe'llar dunyosiga singdirish uchun turli xil o'qitish usullari va resurslaridan foydalanishni o'z ichiga oladi. O'yinlar, rolli o'yinlar va amaliy mashqlar kabi mashg'ulotlar fe'llarni o'rganishni qiziqarli va interaktiv qilishi mumkin. Haqiqiy misollar va ssenariylarni o'z ichiga olish o'quvchilarga amaliy tarzda fe'llar bilan bog'lanishiga yordam beradi. Fe'llarga boy sinf muhitini yaratish orqali o'qituvchilar o'quvchilarga

o'zlarini yanada samarali va ishonchli tarzda ifodalash, ularning til ko'nikmalarini va umumiy muloqot qobiliyatlarini oshirishlari mumkin. Fe'lni o'rgatish metodikasi o'quvchilarni til o'rganish yo'llarida fe'llarni tushunish va ulardan ijodiy foydalanish qobiliyatini oshirishga qaratilgan.

Interfaol mashg'ulotlar, hayotiy misollar va amaliy mashqlarni o'z ichiga olgan holda o'qituvchilar yanada qiziqarli va samarali ta'lim jarayonini osonlashtirishi mumkin. Talabalarni kontekstda fe'llardan faol foydalanishga undash, amaliyot va qo'llash imkoniyatlarini ta'minlash ularning til va muloqot qobiliyatlarini oshiradi.

Fe'l lug'atini o'rgatish metodikasi fe'l amaliyoti uchun hamkorlikda o'rganish imkoniyatlarini o'z ichiga oladi. Ushbu yondashuv o'quvchilarga material bilan faol shug'ullanish va tengdoshlari bilan muloqot qilish orqali o'rganish imkonini beradi.

Fe'l mashqlari va mashg'ulotlari ustida birgalikda ishlash orqali o'quvchilar fe'l qo'llanilishi va ma'nosi haqidagi tushunchalarini mustahkamlashlari mumkin. Hamkorlikdagi o'rganish, shuningdek, muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradi va talabalar o'rtasida jamoaviy ishlashni rag'batlantiradi. Fe'lni o'rgatishda hamkorlikda o'rganish imkoniyatlarini kiritish o'quvchilarning fe'l bilimlarini saqlab qolish va qo'llashni kuchaytirishi mumkin. Bu talabalarni o'quv jarayonida faol ishtirok etishga undaydigan qo'llab-quvvatlovchi va interfaol o'quv muhitini yaratadi.

Xulosa qilib aytganda, til rivojlanishi uchun fe'lni o'rgatish metodikasi hal qiluvchi ahamiyatga ega. O'qitish amaliyoti haqida mulohaza yuritish qo'llanilgan strategiyalar samaradorligini baholashga va takomillashtirishga yordam beradi. Fe'lni o'rgatishda turli xil o'rganish uslublari mos keladigan turli xil va qiziqarli tadbirlarni ta'minlash juda muhimdir. Bunga o'yinlar, rol o'ynash mashqlari va real hayot ssenariylari kirishi mumkin. Fe'llarni rivojlantirish bo'yicha o'qitish amaliyoti haqida muntazam ravishda fikr yuritish orqali o'qituvchilar talabalarining fe'lni samarali tushunishlari va saqlab qolishlarini ta'minlash uchun o'z usullarini moslashtirishlari va takomillashtirishlari mumkin.

Adabiyotlar

1. Sharipova O., Yo'ldoshev I. Tilshunoslik asoslari. –Toshkent: Nizomiy nomidagi TDPU, 2006. 78-b.
2. Qosimova K., Matchonov S., G'ulomova X., Yo'ldosheva Sh., Sariyev Sh. Ona tili o'qitish metodikasi. – T.: «Noshir», 2009, 267-b.
3. To'xliyev B., Shamsiyeva M., Ziyodova T. O'zbek tili o'qitish metodikasi. O'quv qo'llanma. –Toshkent: O'zbekiston Yozuvchilar uyushmasi Adabiyot jamg'armasi nashriyoti, 2006.

REZYUME. Ushbu maqolada fe'l o'qitish metodikasining ahamiyati va ushbu sohani qay tarzda o'qitish haqida atroflicha to'xtalgan. Bundan tashqari fe'l o'qitish metodikasi bo'yicha amaliy misollar va mashqlarni interfaol usullardan foydalangan holda taqdim etish to'g'risida to'xtalib o'tilgan.

РЕЗЮМЕ. В этой статье подробно обсуждается важность метода обучения глаголам и способы обучения этой области. Кроме того, речь шла о презентации практических примеров и упражнений по методике обучения глаголам с использованием интерактивных методов.

SUMMARY. In this article, the importance of the method of teaching verbs and how to teach this area is discussed in detail. In addition, it was discussed about the presentation of practical examples and exercises on the method of teaching verbs using interactive methods.